

Zakon o alternativnem reševanju sodnih sporov (ZARSS)

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

(vsebina in namen zakona)

(1) Ta zakon ureja reševanje sodnih sporov v okviru postopkov alternativnega reševanja sporov, ki jih na podlagi tega zakona strankam zagotavljajo sodišča.

(2) Postopki iz prejšnjega odstavka v sodnih sporih izboljšujejo dostop strank do ustreznega pravnega varstva, strankam ponujajo izbiro ustreznega postopka za reševanje spora, omogočajo pravične, hitre in sporazumne rešitve sporov, strankam in sodiščem zagotavljajo časovne in finančne prihranke ter povečujejo obseg prostovoljnih izvršitev sklenjenih sodnih ali izvensodnih poravnav ali izdanih arbitražnih odločb.

2. člen

(področje uporabe)

(1) Ta zakon se uporablja v sporih iz gospodarskih, delovnih, družinskih in drugih civilnopravnih razmerij v zvezi z zahtevki, s katerimi lahko stranke prosto razpolagajo in se glede njih lahko poravnajo, razen če je s posebnim zakonom za posamezne od teh sporov določeno drugače.

(2) Ta zakon se ne uporablja v socialnih sporih.

3. člen

(pojem alternativnega reševanja sporov)

Alternativno reševanje sporov po tem zakonu je postopek, ki ne pomeni sojenja in v katerem ena ali več tretjih nevtralnih oseb sodeluje pri reševanju spora iz 2. člena tega zakona s postopki mediacije, arbitraže, zgodnje nevtralne ocene ali drugimi podobnimi postopki.

II. PROGRAMI ALTERNATIVNEGA REŠEVANJA SPOROV

4. člen

(dolžnosti in upravičenja sodišč)

(1) Okrajna, okrožna, delovna in višja sodišča ter višje delovno in socialno sodišče strankam omogočijo uporabo alternativnega reševanja sporov s tem, da sprejmejo in uveljavijo program alternativnega reševanja sporov.

(2) V okviru programa iz prejšnjega odstavka sodišča strankam obvezno omogočijo uporabo mediacije, lahko pa tudi uporabo drugih oblik alternativnega reševanja sporov.

5. člen

(oblika in način izvajanja programa)

(1) Sodišče lahko sprejme in izvaja program alternativnega reševanja sporov kot dejavnost, organizirano neposredno pri sodišču (sodišču pridružen program), ali na podlagi pogodbe z ustreznim izvajalcem alternativnega reševanja sporov (s sodiščem povezan program).

(2) Sodišča lahko na podlagi medsebojnega pisnega dogovora program alternativnega reševanja sporov izvajajo tudi tako, da:

- posamezno okrajno sodišče izvaja program tudi za eno ali več drugih okrajnih sodišč z območja istega sodnega okrožja,
- posamezno okrožno sodišče izvaja program za eno ali več okrajnih sodišč z območja sodnega okrožja tega okrožnega sodišča.

6. člen

(vsebina programa)

S programom alternativnega reševanja sporov sodišče predvsem opredeli, katere vrste teh postopkov zagotavlja in podrobneje določi načela, pravila in obliko teh postopkov. Če sodišče izvaja program na način iz drugega odstavka 5. člena tega zakona, to opredeli v programu.

7. člen

(mediatorji v programih mediacije)

- (1) V programih mediacije iz 4. člena tega zakona lahko postopke mediacije izvajajo mediatorke oziroma mediatorji (v nadaljnjem besedilu: mediator), ki so uvrščeni na seznane mediatorjev po tem zakonu (v nadaljnjem besedilu: seznam).
- (2) V sodišču pridruženem programu seznam vodi in nanj uvršča mediatorje sodišče, ki ta program izvaja.
- (3) V programu, ki je s sodiščem povezan, seznam vodi in nanj uvršča mediatorje izvajalec alternativnega reševanja sporov, ki ta program za sodišče izvaja in ima dovoljenje Sveta za alternativno reševanje sporov za uvrščanje mediatorjev na seznam.
- (4) Mediator lahko izvaja mediacijo pri tistem sodišču oziroma izvajalcu alternativnega reševanja sporov, pri katerem je uvrščen na seznam.

8. člen

(uvrstitev na seznam in izbris s seznama)

- (1) Na seznam se lahko uvrsti oseba, ki izpolnjuje naslednje pogoje:
 - je poslovno sposobna,
 - ni bila pravnomočno obsojena za naklepno kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti,
 - ima najmanj izobrazbo, pridobljeno po visokošolskem strokovnem študijskem programu prve stopnje,
 - je opravila izobraževanje za mediatorja po programu, ki ga določi ministrica oziroma minister, pristojen za pravosodje (v nadaljnjem besedilu: minister).
- (2) Minister lahko določi tudi druge pogoje za uvrstitev na seznam glede na vrsto sporov, v katerih se mediacija izvaja.
- (3) Mediatorja se izbriše s seznama, če:
 - sam tako zahteva,
 - ne izpolnjuje več pogojev iz prve ali druge alineje prvega odstavka tega člena,
 - ravna v nasprotju z zakonom, pravili programa, v okviru katerega izvaja mediacijo, ali v nasprotju z načeli mediatorske etike,
 - neredno ali nevestno opravlja svoje delo v postopkih mediacije,
 - se ne udeleži obveznih oblik izobraževanja, ki jih določi minister, ali
 - v določenem obdobju ne opravi minimalnega števila postopkov mediacij, ki ga določi minister.
- (4) O izbrisu s seznama odloči sodišče oziroma izvajalec alternativnega reševanja sporov, ki je

mediatorja uvrstil na seznam.

(5) Minister s pravilnikom določi tudi:

- pogoje za izdajo dovoljenja izvajalcem alternativnega reševanja sporov za uvrščanje mediatorjev na seznam in
- način nadzora nad delom mediatorjev.

9. člen

(vsebina in javnost seznama)

(1) Seznam vsebuje naslednje podatke:

- osebno ime mediatorja,
- datum in kraj rojstva,
- naslov stalnega ali začasnega bivališča,
- kontaktne podatke: številka telefona in elektronski naslov,
- strokovni oziroma znanstveni naslov,
- poklic,
- podatke o zaposlitvi,
- vrsto sporov, v katerih izvaja mediacijo,
- datum uvrstitve na seznam.

(2) Seznam je zaradi učinkovitega izvajanja postopkov mediacije po tem zakonu javen v delu, ki obsega naslednje podatke:

- osebno ime mediatorja,
- strokovni oziroma znanstveni naslov,
- vrsto sporov, v katerih izvaja mediacijo,
- datum uvrstitve na seznam.

(3) Podatke iz prejšnjega odstavka posreduje sodišče oziroma izvajalec alternativnega reševanja sporov ministrstvu, pristojnemu za pravosodje (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo), lahko pa jih objavi tudi na svoji spletni strani. Sodišče oziroma izvajalec alternativnega reševanja sporov posreduje ministrstvu tudi podatek o izbrisu mediatorja s seznama.

10. člen

(centralna evidenca mediatorjev)

(1) Za namen seznanjanja javnosti in učinkovitega izvajanja postopkov mediacije po tem zakonu vodi ministrstvo centralno evidenco mediatorjev, uvrščenih na sezname.

(2) Centralna evidenca mediatorjev se objavi na spletni strani ministrstva in obsega naslednje podatke:

- osebno ime mediatorja,
- strokovni oziroma znanstveni naslov,
- vrsto sporov, v katerih izvaja mediacijo,
- naziv in naslov sodišča ali izvajalca alternativnega reševanja sporov, pri katerem je mediator uvrščen na seznam, in
- datum uvrstitve na seznam.

(3) Po prejemu podatka o izbrisu mediatorja s seznama ministrstvo izbriše mediatorja iz centralne evidence mediatorjev.

(4) Minister s pravilnikom določi podrobnejša pravila vodenja seznamov in centralne evidence mediatorjev.

11. člen

(vodenje programa)

(1) Sodišče, ki izvaja program alternativnega reševanja sporov, določi javno uslužbenko oziroma javnega uslužbenca, ki vodi, upravlja, nadzira in ocenjuje uspešnost tega programa (v nadaljnjem besedilu: vodja programa). V sodišču pridruženem programu vodja programa skrbi tudi za izobraževanje, usposabljanje in nadzor nad delom nevtralnih tretjih oseb ter za določitev nevtralne tretje osebe v posamezni zadevi.

(2) Sodišče, ki izvaja program alternativnega reševanja sporov, z letnim razporedom dela sodnikov določi sodnico oziroma sodnika (v nadaljnjem besedilu: sodnik), ki z vodjo programa sodeluje pri vodenju in ocenjevanju uspešnosti programa ter izobraževanju in usposabljanju nevtralnih tretjih oseb.

12. člen

(financiranje programov)

Sredstva za financiranje programov, ki jih sodišča izvajajo na podlagi 4. člena tega zakona, se zagotavljajo v proračunu sodišč.

13. člen

(podpora programu)

(1) Ministrstvo zagotavlja sodiščem pomoč pri oblikovanju in izvajanju programov, skrbi za seznanjanje javnosti s programi, ki jih sodišča izvajajo v skladu s 4. členom tega zakona, in s pomočjo Sveta za alternativno reševanje sporov zagotavlja tudi ustrezne nasvete in informacije o priporočljivih dobrih praksah pri oblikovanju in izvajanju programov ter zagotavljanju njihove kakovosti.

(2) Sodišča predložijo ministrstvu programe, ki jih sprejmejo na podlagi 4. člena tega zakona.

(3) Center za izobraževanje v pravosodju zagotavlja izobraževanje in usposabljanje nevtralnih tretjih oseb, ki sodelujejo v postopkih alternativnega reševanja sporov v programih, ki jih sodišča izvajajo v skladu s 4. členom tega zakona.

14. člen

(Svet za alternativno reševanje sporov)

(1) Za zagotavljanje svetovanja v zvezi z oblikovanjem in izvajanjem programov po 4. členu tega zakona, zagotavljanjem njihove kakovosti in nadaljnjim razvojem alternativnega reševanja sporov se ustanovi Svet za alternativno reševanje sporov (v nadaljnjem besedilu: Svet).

(2) Svet sestavlja najmanj deset članic oziroma članov (v nadaljnjem besedilu: član). Minister imenuje člane izmed strokovnjakov s področja alternativnega reševanja sporov ali s področja civilnega postopkovnega prava za obdobje štirih let. Svet vodi predsednica oziroma predsednik (v nadaljnjem besedilu: predsednik), ki ga izmed članov določi minister.

(3) S sklepom o ustanovitvi Sveta minister določi sestavo, naloge, način dela, sredstva, povračilo stroškov predsedniku in članom Sveta ter druge potrebne administrativne in tehnične pogoje za delo Sveta.

III. SKUPNE DOLOČBE O POSTOPKU

15. člen

(napotitev v postopek alternativnega reševanja spora na podlagi soglasja strank)

- (1) Sodišče strankam ponudi možnost alternativnega reševanja spora v vsaki zadevi, razen kadar sodnik oceni, da v posamezni zadevi to ne bi bilo primerno.
- (2) Na predlog strank, ki soglašajo, da se opravi poskus alternativne rešitve spora, lahko sodišče kadarkoli prekine sodni postopek za čas, ki ne sme biti daljši od treh mesecev, in stranke napoti v postopek alternativnega reševanja spora.

16. člen

(navzočnost na narokih v postopkih alternativnega reševanja sporov)

- (1) Fizične osebe kot stranke postopka so se dolžne osebno udeležiti srečanj in narokov v okviru postopkov alternativnega reševanja sporov.
- (2) Pravne osebe kot stranke postopka morajo na srečanjih in narokih v okviru postopkov alternativnega reševanja sporov zagotoviti navzočnost oziroma dosegljivost oseb s pooblastilom za sklenitev sodne ali izvensodne poravnave.
- (3) Vročanje vabil na srečanja in naroke v okviru postopkov alternativnega reševanja sporov po tem zakonu se opravi po pravilih pravnega postopka.
- (4) Če pravilno vabljen stranka na srečanje ali narok v postopku alternativnega reševanja spora ne pride in ne izkaže upravičenih razlogov za izostanek oziroma ni splošno znanih okoliščin, iz katerih izhaja, da stranka iz upravičenih razlogov ni mogla priti na srečanje ali narok, mora nasprotni stranki povrniti stroške tega srečanja ali naroka, eni ali več nevtralnim tretjim osebam pa plačati triurno nagrado za pripravo na srečanje ali narok. Stranko se v vabilu na srečanje ali narok opozori na posledice izostanka z naroka.
- (5) Pooblaščenec strank so lahko navzoči na srečanjih in narokih v okviru postopkov alternativnega reševanja sporov.

17. člen

(nagrada in stroški nevtralnih tretjih oseb)

V postopku alternativnega reševanja sporov po programu iz 4. člena tega zakona je nevtralna tretja oseba upravičena do nagrade in povračila potnih stroškov v višini, ki jo s pravilnikom določi minister.

IV. POSEBNE DOLOČBE O POSTOPKU V PROGRAMU MEDIACIJE

18. člen

(informativni narok o mediaciji)

- (1) Če stranke sodišču ne predlagajo napotitve v postopek alternativnega reševanja spora, sme sodišče kadarkoli med sodnim postopkom zahtevati, da se stranke osebno udeležijo informativnega naroka o mediaciji.
- (2) Datum in uro informativnega naroka sodišče določi po predhodni uskladitvi s strankami.
- (3) Vabilo na informativni narok se strankam vroči osebno.
- (4) O informativnem naroku, ki ga vodi sodnik ali strokovni sodelavec, se vodi zapisnik.
- (5) Če pravilno vabljen stranka na informativni narok ne pride in ne izkaže upravičenih razlogov za izostanek oziroma ni splošno znanih okoliščin, iz katerih izhaja, da stranka iz upravičenih razlogov ni mogla priti na narok, mora nasprotni stranki povrniti stroške tega naroka. Sodišče stranko v vabilu na narok opozori na posledice izostanka z naroka.

19. člen

(obvezna napotitev na mediacijo)

- (1) Sodišče sme, kadar je to glede na okoliščine primera ustrezno, na podlagi opravljenega posvetovanja s strankami, ki se udeležijo informativnega naroka, skleniti, da postopek prekine za čas, ki ne sme biti daljši od treh mesecev, in stranke napoti na mediacijo, ki jo sodišče zagotavlja v okviru programa po 4. členu tega zakona.
- (2) Sklep o obvezni napotitvi na mediacijo mora biti obrazložen in mora vsebovati tudi opozorilo o posledicah očitno nerazumne zavrnitve napotitve na mediacijo iz petega odstavka tega člena. Sklep se strankam vroči osebno.
- (3) Zoper sklep o obvezni napotitvi na mediacijo lahko stranka v osmih dneh od vročitve sklepa vloži ugovor, s katerim nasprotuje napotitvi na mediacijo.
- (4) Če stranka vloži ugovor iz prejšnjega odstavka, sodišče, ki je sklep o obvezni napotitvi na mediacijo izdalo, ta sklep razveljavi. Zoper sklep o razveljavitvi sklepa o obvezni napotitvi na mediacijo ni pritožbe.
- (5) Sodišče lahko stranki, ki očitno nerazumno zavrne napotitev v mediacijo, ne glede na uspeh v sodnem postopku, na predlog nasprotne stranke naloži, da tej stranki povrne vse njene stroške, ki so bili potrebni za sodni postopek in so nastali od očitno nerazumne zavrnitve napotitve na mediacijo dalje, ali del teh stroškov.
- (6) Pri odločanju o tem, ali je bila zavrnitev napotitve na mediacijo očitno nerazumna, se upoštevajo okoliščine posamezne zadeve, predvsem:
 - narava spora,
 - odločilna dejstva v sporu,
 - dejstvo, da sta stranki predhodno poskušali mirno rešiti spor s pogajanjem,
 - višina stroškov, ki bi nastali v mediaciji,
 - verjetnost, da bi trimesečna prekinitev postopka zaradi mediacije lahko vplivala na izid pravde,
 - verjetnost, da bi mediacija lahko uspešno končala spor.

20. člen

(izvedba prvega srečanja v mediaciji)

Ko sodišče napoti stranke na mediacijo v okviru programa sodišča, se mora prvo mediacijsko srečanje izvesti v 30 dneh po izdaji sklepa o napotitvi.

21. člen

(spori z državo)

- (1) Državno pravobranilstvo v vseh sodnih sporih iz razmerij, za katera se uporablja ta zakon in v katerih je Republika Slovenija stranka, poda soglasje za reševanje spora z mediacijo, kadar je to glede na okoliščine primera ustrezno.
- (2) Če Državno pravobranilstvo meni, da reševanje spora z mediacijo ni primerno, mora z obrazloženim predlogom zahtevati, da o tem odloči Vlada Republike Slovenije.
- (3) Če Državno pravobranilstvo v večjem številu istovrstnih sporov meni, da reševanje teh sporov z mediacijo ni primerno, lahko z enim predlogom zahteva odločitev Vlade Republike Slovenije glede uporabe mediacije v vseh teh sporih. Če je verjetno, da bodo spori, na katere se nanaša predlog Državnega pravobranilstva, nastajali tudi v bodoče, lahko Državno pravobranilstvo predlaga, da Vlada Republike Slovenije hkrati odloči še o reševanju pričakovanih bodočih istovrstnih sporov z mediacijo.

22. člen

(kritje nagrade in potnih stroškov mediatorja s strani sodišča)

(1) V mediaciji, ki se po programu iz 4. člena tega zakona izvede v sporih iz razmerij med starši in otroki ter v delovnopravnih sporih zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi, sodišče krije nagrado mediatorja in njegove potne stroške.

(2) V mediaciji, ki se po programu iz 4. člena tega zakona izvede v vseh ostalih sporih, razen v gospodarskih sporih, sodišče krije nagrado mediatorja za prve tri ure mediacije in njegove potne stroške, ki nastanejo v zvezi s prvimi tremi urami mediacije.

(3) V mediaciji, ki se po programu iz 4. člena tega zakona izvede v gospodarskih sporih, stranke same nosijo nagrado in potne stroške mediatorja, in sicer po enakih delih, če se niso sporazumele drugače.

V. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

23. člen

(sprejem in uveljavitev programov sodišč)

(1) Okrajna, okrožna in delovna sodišča sprejmejo in uveljavijo program alternativnega reševanja sporov iz 4. člena tega zakona najkasneje do začetka uporabe tega zakona.

(2) Višja sodišča ter Višje delovno in socialno sodišče sprejmejo in uveljavijo program alternativnega reševanja sporov iz 4. člena tega zakona najkasneje v dveh letih od začetka uporabe tega zakona.

24. člen

(veljavni programi sodišč)

Sodišče, ki ob uveljavitvi tega zakona že izvaja program alternativnega reševanja sporov, analizira tak program in ga uskladi z določbami tega zakona najkasneje do začetka uporabe tega zakona.

25. člen

(rok za izdajo pravilnikov)

Minister izda pravilnike iz tega zakona najkasneje v treh mesecih po uveljavitvi tega zakona.

26. člen

(delovanje Sveta za alternativno reševanje sporov)

(1) Svet za alternativno reševanje sporov, ki ob uveljavitvi tega zakona deluje pri Ministrstvu za pravosodje, nadaljuje svoje delo kot Svet po 14. členu tega zakona.

(2) Mandat predsednika in članov Sveta iz prejšnjega odstavka se izteče v skladu s sklepom, s katerim so bili imenovani.

27. člen

(začetek veljavnosti in uporabe zakona)

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati pa se začne šest mesecev po njegovi uveljavitvi.